

Орчны эрүүл мэндэд сөрөгөөр нөлөөлж буй хүчин зүйлүүд

ЭМГ-ын мэргэжилтэн П. Отгонбилэг

Агуулга:

- Орчны бохирдол, бохирдуулагч эх үүсвэрүүд
- Орхон аймгийн агаарын чанарын тайлан
- АГААР БОХИРДУУЛАХ БОДИСЫН ШИНЖ ЧАНАР, эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөө
- Уснаас шалтгаалах өвчлөл
- Хөрсний бохирдолд нөлөөлж буй хүчин зүйлүүд

Орчны бохирдол

- **Орчны бохирдол:**
 - » Агаар
 - » Ус
 - » Хөрс, хог хаягдал
 - » Дуу чимээ
 - » Цацраг
 - » Гэрэл
 - » Дулаан
- Орчны бохирдол Байгаль орчны асуудал
- **Хот суурин:** агаар, ус, хөрсний бохирдол, хог хаягдал
- **Уул уурхай:** байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөө
- Уур амьсгалын өөрчлөлт, цөлжилт, газрын доройтол

Орчны бохирдлын үр нөлөө

- ДЭМБ: Хүрээлэн буй орчноос шалтгаалж дэлхийд жилд 13.7 сая хүн нас бардаг. 2016 оны байдлаар дэлхий даяар нийт нас баралтын 24% нь хүрээлэн буй орчинтой холбоотой.
- Жил бүр 7 сая хүн агаарын бохирдлоос үүдэн зуурдаар нас бардаг
- ХБӨ-ний нас баралтын 1/3 (цус харвалт, уушгины хорт хавдар, зүрхний шигдээс, уушгины архаг бөглөрөлт өвчин)
- ЗСӨ-ний нас баралтын 20% буюу жилд 3 сая гаруй хүний нас баралт агаарын бохирдлоос үүдэлтэй

Уур амьсгалын өөрчлөлт :

- Уур амьсгалын өөрчлөлтийн улмаас агаарын дундаж температур 1940 онтой харьцуулахад 2,24 градусаар нэмэгдсэн.
- Монголын уур амьсгал судлаачид агаарын температур олон жилийн дунджаас 2.2-2.7 градусаар дулаарсан
- Өвлийн улирлын хоног нь 1961 онтой харьцуулахад 15 хоногоор буурсан байна.
- Дэлхийн хүн амын 85% тодорхой хэмжээгээр уур амьсгалын өөрчлөлтөд өртөж байна.
- Уур амьсгалын иргэдийн эрүүл мэнд, амьжиргааны эмзэг байдлыг бий болгож байна.
- Манай улсад уур амьсгалын өөрчлөлтийн улмаас 116 гол, 381 горхи, 180 нуур ширгэжээ./2020 оны гадаргын усны тооллого/

ДЭМБ-ЫН АЧ-ЫН УДИРДАМЖ: 2005 БА 2021

- ✓ Нотолгоог нэгтгэн дүгнэх, удирдамжийг боловсруулахад **шинэ аргыг** ашигласан;
- ✓ **Эрүүл мэндийн нөлөөллийн талаарх нотолгоонуудыг** нэмэгдүүлж батжуулсан;
- ✓ Урьд өмнө мэдэгдэж байсан түвшингээс **бага түвшинд илрэх эрүүл мэндийн нөлөөллийн** талаарх нотолгооны магадлал өндөр болсон;
- ✓ Бохирдлын оргил улирлын O₃, NO₂ болон CO-н хоногийн дундаж хэмжээ, түүнчлэн завсрын зорилтууд зэрэг **НЭМЭЛТ** агаарын чанарын удирдамжийн **түвшинг санал** болгосон;
- ✓ Зарим төрлийн РМ (хар нүүрстөрөгч, хэт нарийн ширхэгтэй тоосонцор, элс, шороон шуурганаас үүдэлтэй тоос, тоосонцор)-ийн менежментийн талаарх **сайн туршлагын тухай шинэ мэдээллийг** хуваалцсан

ДЭМБ-ЫН АЧ-ЫН УДИРДАМЖ: 2005 БА 2021

Бохирдуулагчид	Хэмжилтийн нэгж хугацаа	MNS4585-2006	2005 АЧУ	2021 АЧУ
PM2.5mg/m3	Жилийн	25	10	5
	24 цагийн	50	25	15
PM10mg/m3	Жилийн	50	20	15
	24 цагийн	100	50	45
O2mg/m3	Жилийн	-	-	60
	24 цагийн	100	100	100
NO2mg/m3	Жилийн	40	40	10
	24 цагийн	-	-	25
SO2mg/m3	24 цагийн	20	20	40
COmg/m3	24 цагийн	-	-	4

Агаар бохирдуулагчид:

- **Анхдагч:**

- Эх үүсвэрээс гадна орчинд шууд хаягдаж буй -нүүрстөрөгчийн дан исэл, азотын дан болон давхар исэл, хүхрийн дан болон давхар исэл, ууршимтгай бодис, тоос, тоосонцор

- **Хоёрдогч:**

- Атмосферийн агаарт фотохимийн урвалыг дүнд үүсэх /озон, хүхрийн хүчил, азотын хүчил, кетан, алдегид /

- **Хий, шингэн, хатуу/тоос/**

Орхон аймгийн агаарын чанарын тайлан

Агаар бохирдуулагч суурин эх үүсвэрүүд

2.1 Ердийн галлагаантай 3-15кВт хүртэл хүчин чадалтай Зуухны тооллогын дүн

№	Баг	Айл өрхийн зуух			
		Гэр	Байшин	Түлшний хэмжээ	
				Нүүрс, бусад /тн/	Мод /м3/
Баян-Өндөр сум					
1	Баянбулаг	116	456	613	2697
2	Баянцагаан	315	641	599	1312
3	Булаг	93	597	899	3877
4	Говил	132	276	398	1500
5	Даваат	289	753	1498	6265
6	Дэнж	278	585	874	4369
7	Их залуу	206	813	1287	3548
8	Наран	165	726	1944	2724
9	Оюут	13	3	20	19
10	Рашаант	127	863	1390	3677
11	Уртын гол	183	645	1421	2579
12	Цагаанчулуут	179	630	1518	2530
13	Шанд	149	545	858	3320
14	Эрдэнэ	538	1245	1712	13452
15	Яргуйт	322	1074	2367	2827
Нийт		3105	9852	17398	54696
		12957			
Жаргалант сум		134	287	170	2376
Нэгдсэн дүн					
2 сум 17 баг		3239	10139	17568	57072
		13378			

Хүснэгт 1. Ердийн галлагаантай зуухны тоо, түлшний хэмжээ /жилээр/
2021 онд аймгийн хэмжээнд нийт 13378 айл өрх, 17568тн нүүрс, 57072м³ модыг түлшинд зарцуулсан байна.

Гэр хорооллын айл өрхийн жилд хэрэглэсэн түлшний хэмжээ

Он	Түлшний хэмжээ		
	Нүүрс /тн/	Сайжруулсан түлш /тн/	Мод /м ³
2020	19216	-	46559
2021	17568		57072

Хүснэгт.2 Ердийн галлагаатай зуухний түлшний хэмжээ

Гэр хорооллын айл өрхийн түлшний хэмжээ 2020 онтой харьцуулахад 2021 онд нүүрсний хэрэглээ 8.5%-иар буурч, модны хэрэглээ 18.4%-иар өссөн байна.

2.2 Усан халаалт 15-100кВт хүчин чадалтай зуухны тооллогын дүн

№	Байршил	Байгууллагын нэр	Уурын болон усан халаалтын зуух /15-100кВт/	
			Зуухны тоо /ш/	Нүүрс /тн/
1	Баян-Өндөр сум	Дархан нэхий ХК	1	50
2		Хадан богчи ХХК	1	8
3		Тамир од ХХК	1	4
4		Нийт өрх	88	221.1
Нийт			91	283.1

Хүснэгт.3 Усан халаалттай болон уурын зуухны тоо, түлшний хэмжээ/жилээр

Агаар бохирдуулагч суурин эх үүсвэрүүд

2.3 101-4200кВт хүчин чадалтай зуухны тооллогын дүн

№	Байршил	Байгууллагын нэр	Уурын болон усан халаалтын зуух /101-4200кВт/	
			Зуухны тоо /ш/	Нүүрс /тн/
1	Баян-Өндөр сум	Ачит-Ихт ХХК	4	15163
2	Баян-Өндөр сум	20-р сургууль	2	650
3	Баян-Өндөр сум	22-р цэцэрлэг	2	203
4	Баян-Өндөр сум	17-р сургууль	2	4000
5	Баян-Өндөр сум	Анд Энерги ХК	1	40
6	Жаргалант сум	ЗДТГ	4	1836
Нийт			15	21892

2.4 4200кВт –аас дээш хүчин чадалтай зуухны тооллогын дүн

№	Байршил	Байгууллагын нэр	Уурын болон усан халаалтын зуух /101-4200кВт/	
			Зуухны тоо /ш/	Нүүрс /тн/
1	Баян-Өндөр сум	"ЭДЦС" ТӨҮГ	6	360956
2		"Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ-ын ДЦС	7	390986
Нийт			13	751942

Агаар бохирдуулагч суурин эх үүсвэрүүд

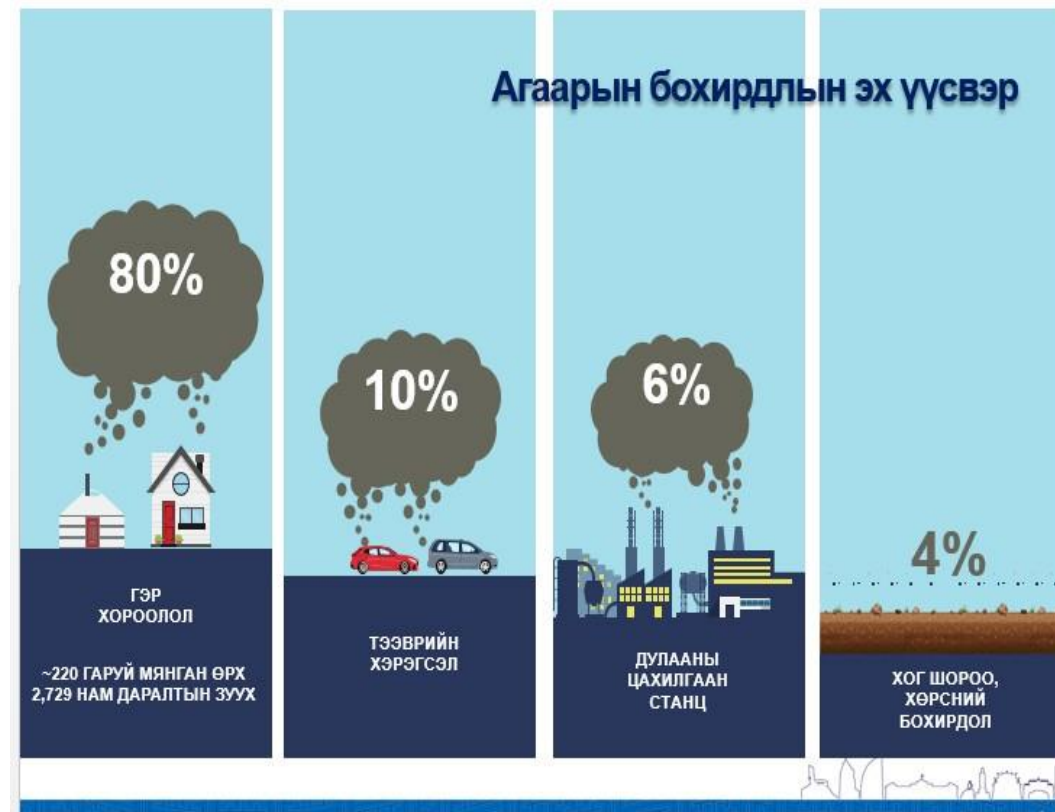
Аймгийн хэмжээнд бүртгэгдсэн хөдөлгөөнт эх үүсвэрийн тооллогын дүн

Хүснэгт.6 Хөдөлгөөнт эх үүсвэрийн тооллогын дүн

№	Тайлант он	Зориулалт					Нийт
		Суудал	Ачаа	Автобус	Тусгай зориулалт	Бусад	
1	2020	15400	2978	481	173	690	19722
2	2021	17186	3261	458	184	511	21600

Аймгийн хэмжээнд жилд хэрэглэсэн түлшний хэмжээ

№	Он	Түлшний хэмжээ	
		Нүүрс /тн/	Мод /м ³
1	2020	652149	46559
2	2021	791685	57574

1337
8/106

21600

13/2/

180
га

АГААР БОХИРДУУЛАХ БОДИСЫН ШИНЖ ЧАНАР

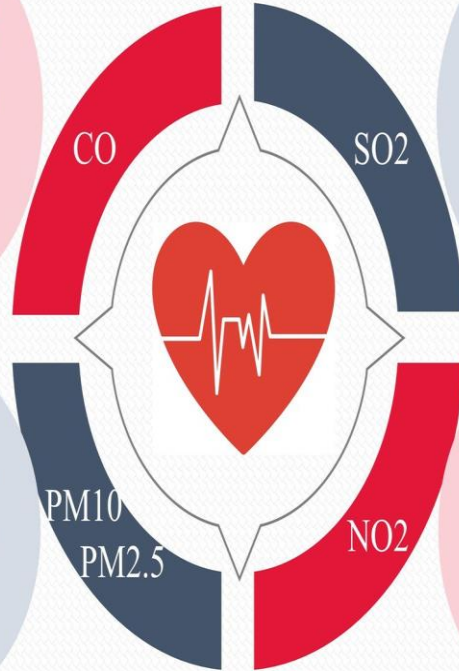
- 1. ХҮХЭРЛЭГ ХИЙ (SO₂)** - Нүүрс, газрын тос зэрэг хүхэр агуулсан түлшний шаталт, металл боловсруулах үйл ажиллагаанаас үүсдэг.
- 2. АЗОТЫН ДАВХАР ИСЭЛ (NO₂)** - Аливаа түлшний өндөр температурт шатах үед үүсдэг ба автотээврийн хэрэгслийн дотоод шаталт, цахилгаан халаагуур, цахилгаан станц, химийн үйлдвэр, хог шатаах зуух зэрэг агаар бохирдуулах эх үүсвэрээс ялгардаг.
- 3. НҮҮРСТӨРӨГЧИЙН ДУТУУ ИСЭЛ (CO)** - ихэвчлэн түлш, шатахууны дутуу шаталт мөн ой хээрийн түймрийн шаталт, үйлдвэрийн үйл ажиллагааны дүнд үүснэ.
- 4. 2.5 микронметр /мкм/-ээс бага диаметр бүхий тоосонцрыг “Нарийн ширхэглэгт тоосонцор буюу PM_{2.5}” гэдэг. Харин 2.5-10 микронметр хэмжээтэй тоосонцрыг “Том ширхэглэгт тоосонцор буюу PM₁₀” гэдэг.** Эдгээр тоосонцор нь автомашин, төрөл бүрийн зуух, ой хээрийн түймэр, замын тоос шороо, бүтээн байгуулалтын ажил, хөдөө аж ахуйн болон үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас ихээхэн ялгардаг

Агаарын бохирдлын эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөө

Агаарт буй хорт бодисууд бидний эрүүл мэндэд хэрхэн нөлөөлдөг вэ?

Түлшин дэх нүүрстөрөгч бүрэн шатаагүй үед үүсдэг. Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл уушгиар дамжиж, цусны урсгалд орж, эсэд хүчилтөрөгчийг зөөвөрлөдөг гемоглобинтой нэгдэн "Карбоксигемоглобин" гэдэг нэгдэл үүсгэдэг. Иймээс хүний бие махбодь, эдэд очих хүчилтөрөгчийн хэмжээг багасгадаг.

Зүрхний өвчтэй хүн тоосны нөлөөнд өртсөнөөс цээжээр хөндүүлэх, чичрэх, амьсгал давхцах, сульдах, зүрхний хэмнэл алдагдах зэрэг шинж тэмдгүүд илэрдэг. Тоос нь амьсгалын замын халдварт өвчний өртөмтгий байдлыг ихэсгэх бөгөөд амьсгалын замын архаг өвчнийг сэдрээх нөлөөтэй.

Хүхрийн давхар исэл (SO₂) нь амьсгал цочроосноос найтаах, ханиах зэрэг физиологийн хариу үйлдэл үзүүлэх бөгөөд сөрөг нөлөө зогсоход уушгины үйл ажиллагаа цагийн дотор хэвийн байдалд ордог. Хүхрийн давхар ислийн архаг нөлөө нь амьсгалын замын өвчний тохиолдлыг ихэсгэх, уушгины хамгаалах механизмыг бууруулах, зүрх судасны архаг өвчнийг сэдрээдэг.

Азотын давхар исэл (NO₂) нь амьсгалын замын өвчний тохиолдлыг ихэсгэх, гуурсан хоолойн багтраа болон үрэвсэлтэй хүний мэдрэгшлийг нэмэгдүүлэх, уушгины хамгаалах механизмыг бууруулах, зүрх судасны архаг өвчнийг сэдрээх нөлөөтэй.

АГААРЫН БОХИРДЛЫН ХҮНИЙ ЭРҮҮЛ МЭНДЭД ҮЗҮҮЛЭХ ХОР НӨЛӨӨ

АМЬСГАЛЫН ТОГТОЛЦОО

(NO₂, SO₂, PM_{2.5})

Амьсгалын замын хурц болон архаг өвчнүүд хамаарна

- Ханиах, найтаах
- Хоолой сэрвэгнэх
- Уушги гэмтэх
- Уушгины хавдар
- Бронхит
- Багтраа

НӨХӨН ҮРЖИХҮЙН ТОГТОЛЦОО

(SO₂, PM_{2.5}, PM₁₀, CO)

- Төрөлхийн гажиг
- Дутуу төрөлт
- Бага жинтэй төрөлт
- Үргүйдэл

МЭДРЭЛИЙН ТОГТОЛЦОО

(PM_{2.5}, CO₂, SO₂)

- Толгой өвдөх
- Ядрах
- Уурлах, бухимдах
- Тэрхины цусан хангамжийн дутагдал

ЗҮРХ СУДАСНЫ ТОГТОЛЦОО

(PM_{2.5}, PM₁₀, SO₂)

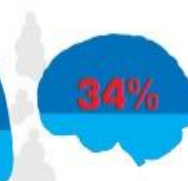
- Зүрх судасны үйл ажиллагааны алдагдал
- Зүрх судасны өвчин
- Зүрхний шигдээс

зүрхний өвчний улмаас

уушгины хорт хавдар

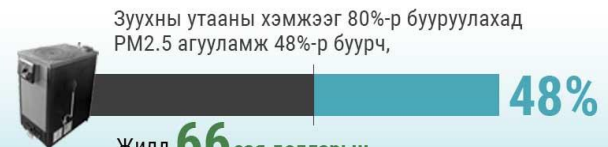
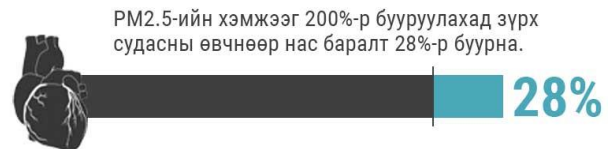
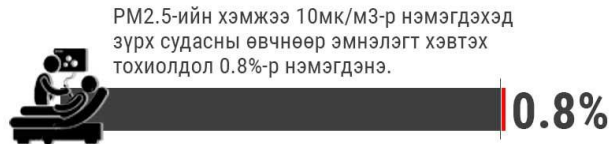

цус харвалт

- Дэлхийд жил бүр 7 сая хүн нас бардаг. (ДЭМБ)
- 8 нас баралтын 1 нь Агаарын бохирдлын улмаас.
- Улаанбаатар хотод 10 нас баралт тутмын нэг нь Агаарын бохирдлын улмаас үүдэлтэй.

Агаарын бохирдлын эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөө

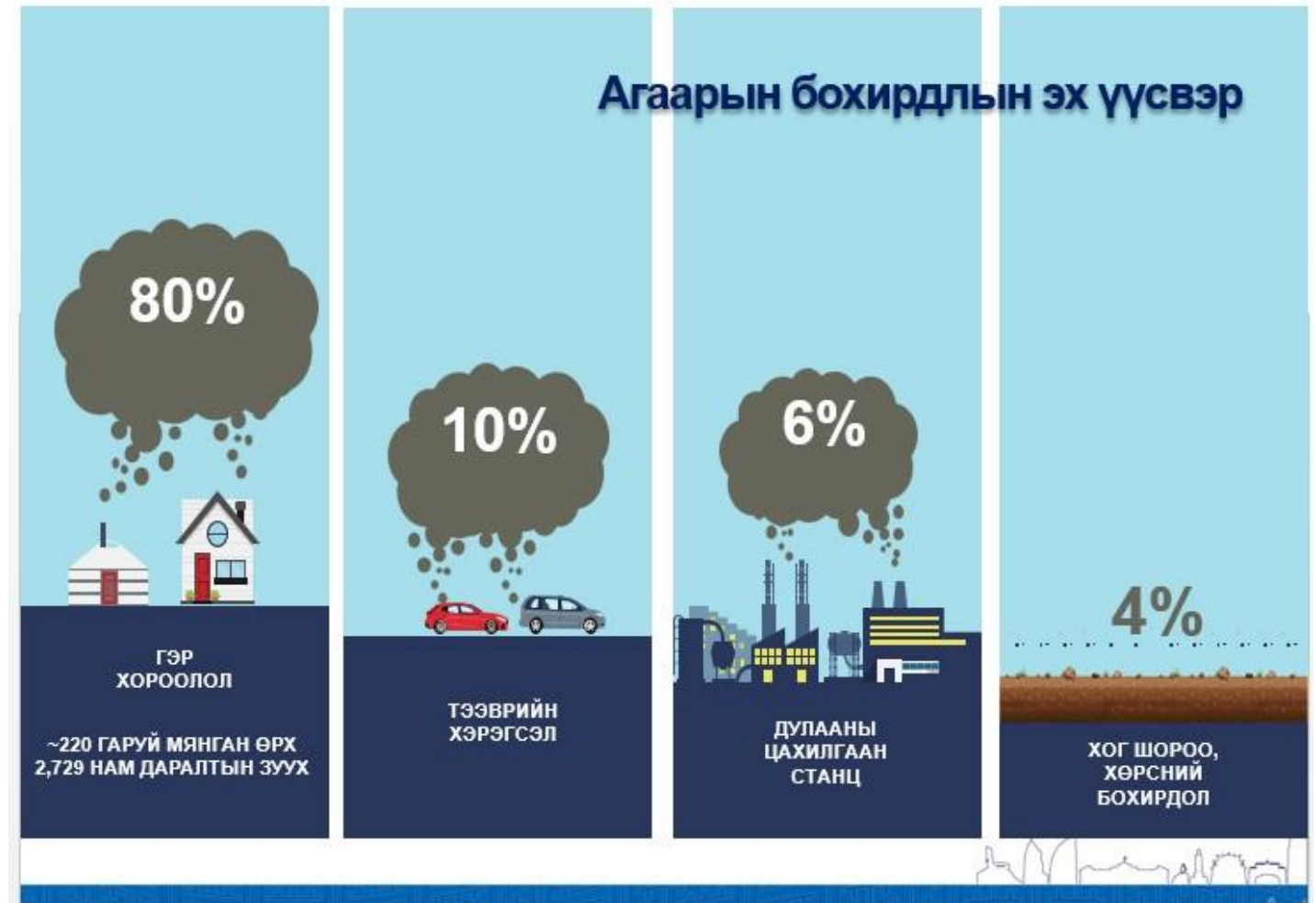
АГААРЫН БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛСНААР ЭРҮҮЛ МЭНДЭД ГАРАХ ӨӨРЧЛӨЛТ

Жилд **66** сая долларын эрүүл мэндийн зардал хэмнэнэ.

Баримтын цомог: Агаар-Эрүүл мэнд

Агаарын бохирдлын эх үүсвэр

2022 оны 06 дугаар сарын тойм/Гадаргын усны чанар

	Хяналт-шинжилгээний цэг	Усны чанарын үзүүлэлт, мг/л					
		O ₂	БХХ ₅	ПИЧ	NH ₄	NO ₂	P _{эрд}
1	Хангал-Эрдэнэт доод I /сарын эхэнд/	8.48	3.1	6.3	0.31	0.066	0.110
2	Хангал-Эрдэнэт доод II /сарын эхэнд/	8.79	2.2	8.9	0.64	0.053	0.093
3	Орхон- Хангал дээд	8.95	2.7	9.4	0.14	0.006	0.018
4	Орхон- Хангал доод	9.11	3.5	7.7	0.18	0.005	0.017
5	Хангал-Эрдэнэт дээд	9.18	1.7	3.1	0.15	0.007	0.102
6	Уртбулаг-Эрдэнэт	7.54	1.8	18.8	7.15	0.000	0.010
	Усны чанарын стандарт MNS4586:98	6<	3.0	10.0	0.5	0.020	0.100

Тайлбар: БХХ₅-биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, ПИЧ-Перманганатын исэлдэх чанар, илр-илрээгүй, MNS4586-98 усны чанарын стандарт дахь хүлцэх агууламжаас давсан үзүүлэлтүүдийг тодруулав.

Орчин(pH), усны булингар, усны цахилгаан дамжуулах чанарын (ЕС), жинлэгдэх бодис(Ж/б), ууссан хүчилтөрөгч(O₂), биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч(БХХ₅), перманганатын исэлдэх чанар(ПИЧ), хатуулаг, кальци(Ca), магни(Mg), натри болон калийн ион(Na+K), сульфат (SO₄), хлор(Cl), гидрокарбонат(HCO₃), эрдэсжилт, аммони(NH₄), нитритийн азот(NO₂), нитратын азот(NO₃), фосфор(P), фтор(F), төмөр(Fe)-ийг тэмдэглэлээ.

Ундны уснаас шалтгаалсан өвчлөл

- Ундны уснаас шалтгаалсан өвчлөл нь дараах эрсдэлтэй байна.
 1. Олныг хамарсан өвчлөл нутагшмал хэлбэрээр тархах
 2. Өвчин үүсгэх бусад эрсдэлт хүчин зүйлтэй хасарч өвчлөлийг нэмэгдүүлэх
 3. Олон нийтийг хамарсан халдварт өвчний дэгдэлт голомтлон тархах
 4. Цэвэр усны хомсдлоос шалтгаалсан өвчлөл үүсэх

ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛ /аймгийн хэмжээнд/

Мэдрэлийн тогтолцоо

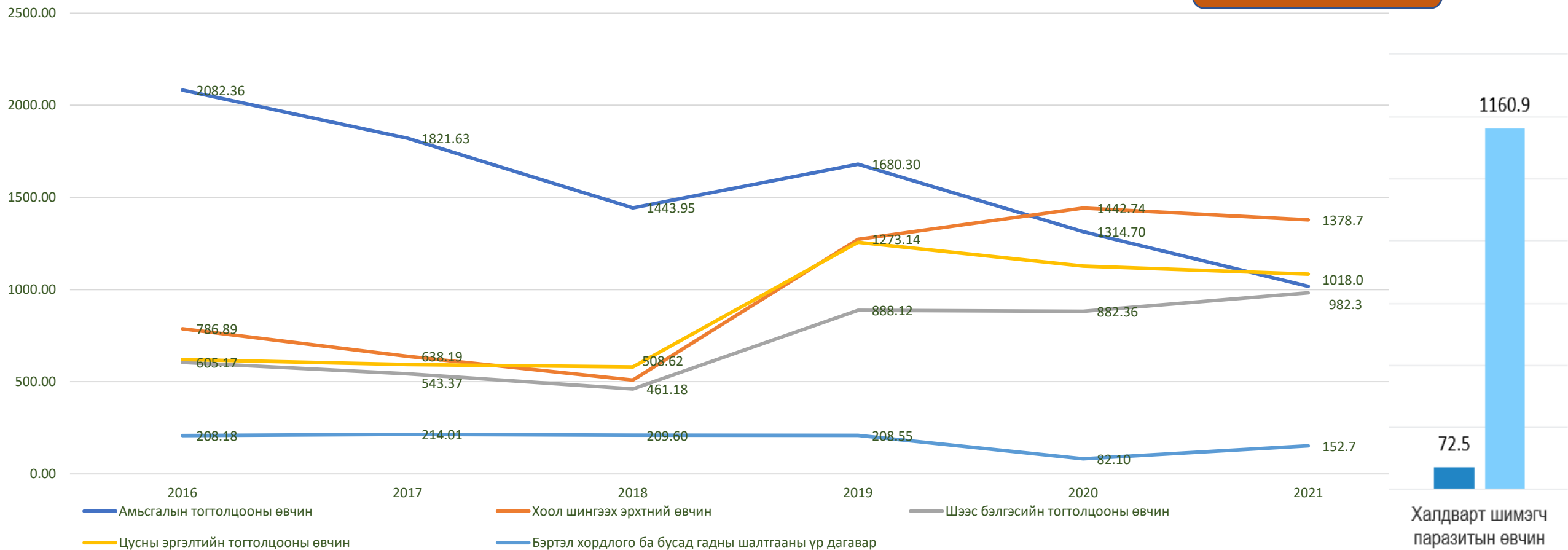
Шээс бэлгийн огтолцоо

Цусны эргэлт

Амьсгалын тогтолцоо

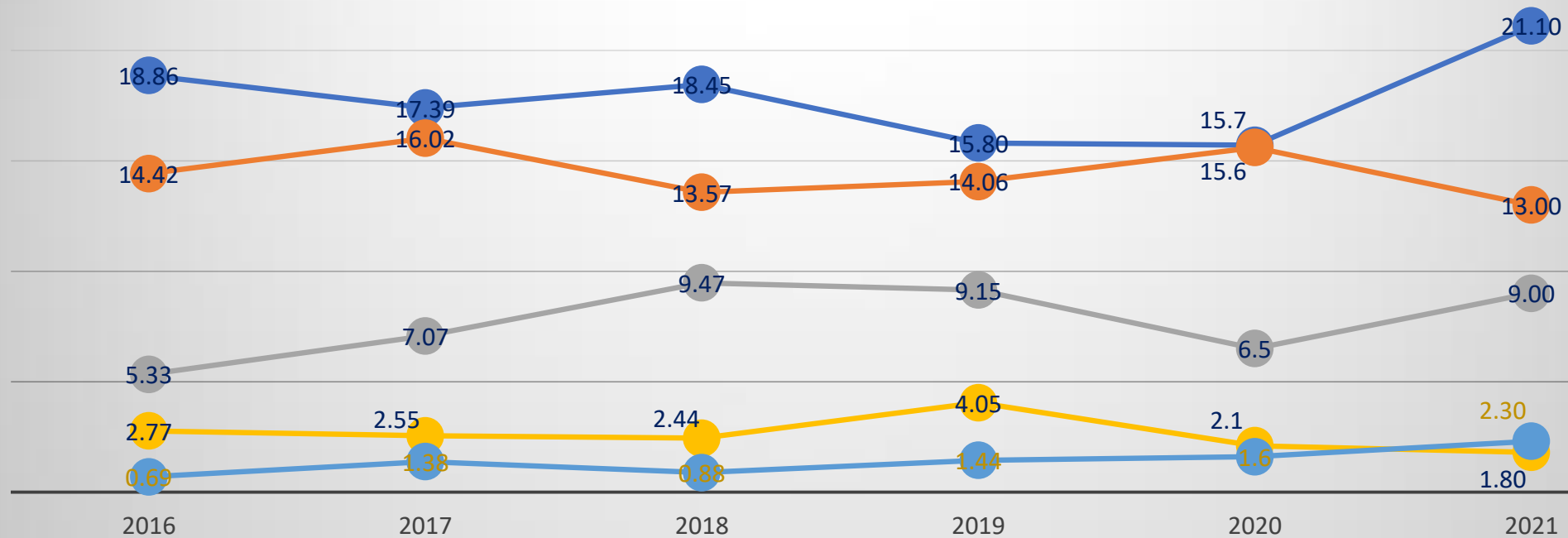
Хоол боловсруулах

2020 он

хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 1122, Амьсгалын тогтолцооны өвчин 857, цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин 715, шээс бэлгийн тогтолцооны эмгэг 671 тохиолдсон. 2020 оны үзүүлэлттэй харьцуулахад хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 60, амьсгалын тогтолцооны өвчин 223 промиллоор буурсан бол, халдварт бас шимэгч паразитын өвчин 1088, цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин 12, шээс бэлгийн замын тогтолцооны өвчин 124 промиллоор өссөн байна.

НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН 10000 хүн амд

—●— Зүрх судасны тогтолцооны өвчин

—●— Хорт хавдар

—●— Бэртэл, гэмтэл хордлого, өвчлөл, гадны шалтгаан

—●— Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин

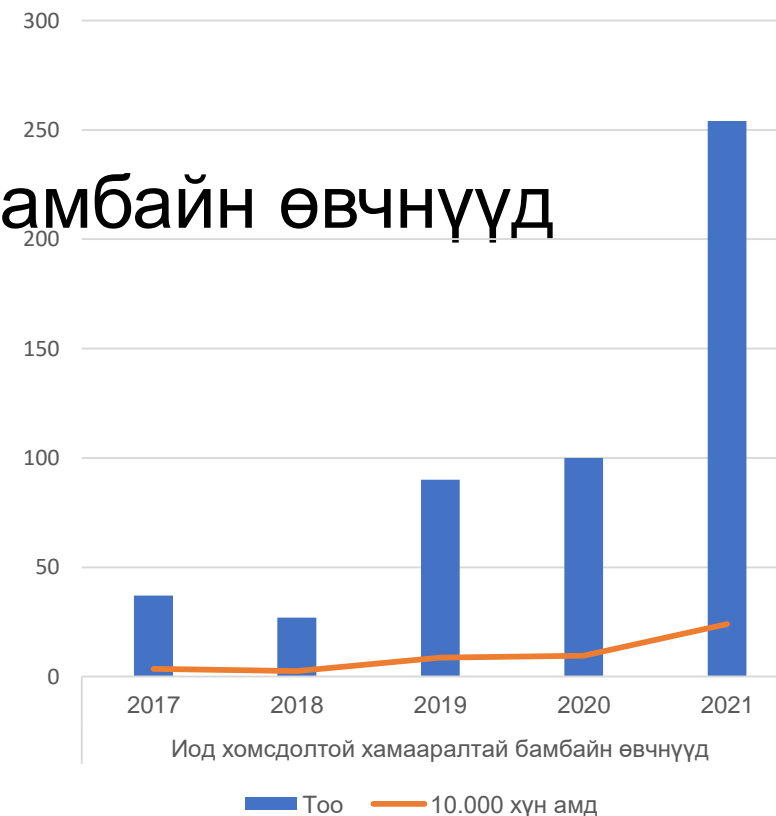
—●— Амьсгалын тогтолцооны өвчин

❖ Иод нь бамбай булчирхайн даавар триоксинийг үүсгэх, идэвхжүүлэхэд гол үүрэгтэй. Хүний биед 15-25 мг иод агуулагддаг бол 2/3 нь бамбай булчирхайд оршдог. Иод нь эд эсийг хүчилтөрөгчөөр хангах ба илүүдэллээх тосыг зохицуулж, жинг бууруулна. Үс хумс, арьсны нөхөн төлжилт, бодисын солилцоонд чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Мөн өсөлт, нөхөн үржихүй, мэдрэл, булчингийн үйл ажиллагаанд оролцдог.

❖ Иод дутагдахад сэтгэл санаа тогтворгүй болох, таргалах, бие сульдах, оюуны чадвар буурах, бамбай булчирхай томрох, бамбай булчирхайн үйл ажиллагаа сулрах зэрэг шинж тэмдэг илэрнэ.

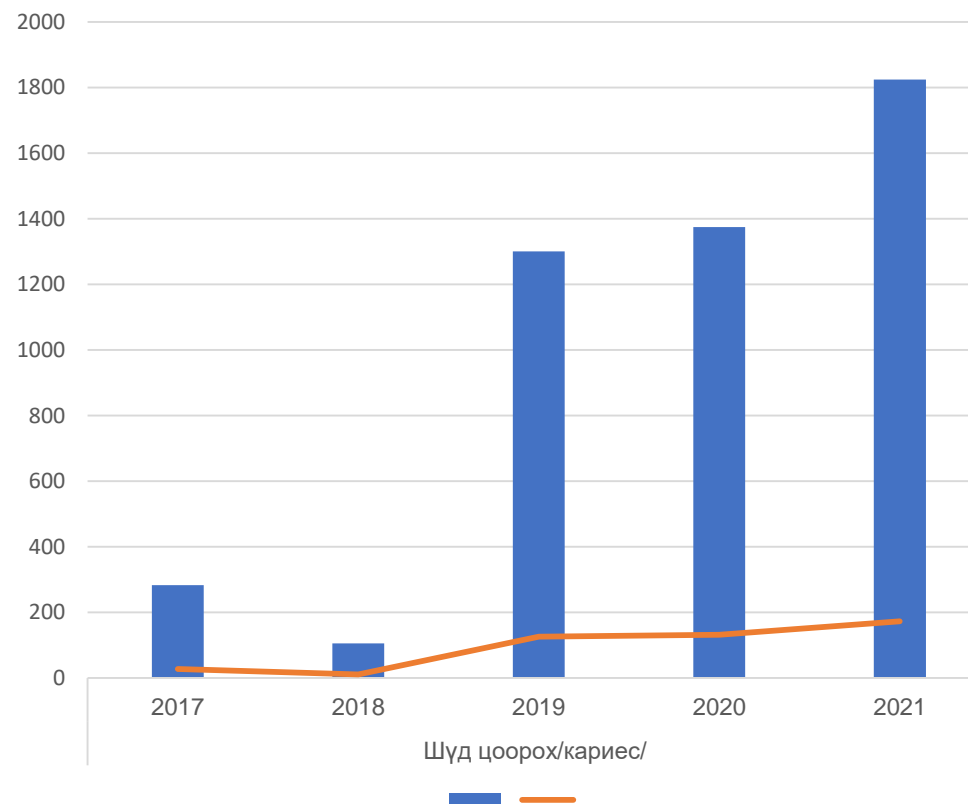
❖ **Иод:** Ундны усанд иодын агууламжийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ 1 мг/л байхаар нормчилсон байна. Шинжилгээнд хамрагдсан ундны усны эх үүсвэрийн худгийн усанд иодын дундаж агууламж 0.12 ± 0.007 мг/л гарсан ба ундны усны стандартын шаардлага хангаж байна.

Иод хомсдолтой хамааралтай бамбайн өвчнүүд

Шүд цоорох/кариес/

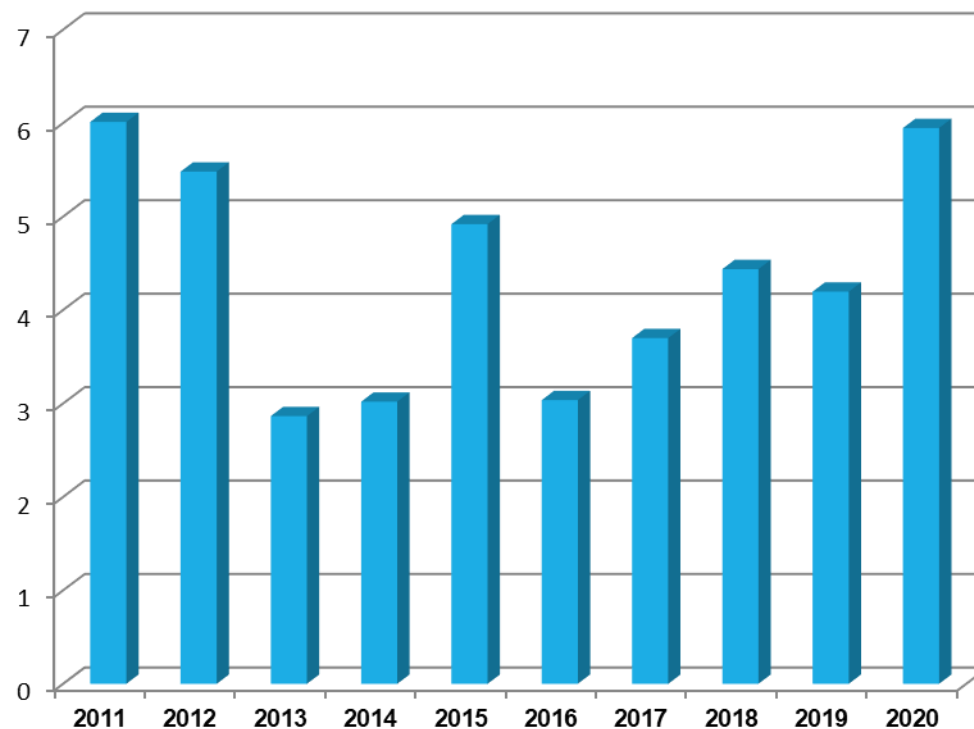
- ❖ Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын зөвлөмжөөр ундны усан дахь фторын агууламж нь 1мг/л/07-1,5/ байх нь зохистой гэж үздэг. Харин манай орны тэр дундаа хангай бүсийн нутгийн усанд фторын агууламж нь 0,3-0,7 мг/л байдаг байна. Манай аймгийн хувьд фторын агууламж багатайд ордог.
- ❖ Хүний биед флюороз үүсэх онцлог шинж тэмдэг нь шүдний паалан шарлан цоохортож, улмаар хагарч суларч, мууддаг төдийгүй фосфор-калийн солилцоонд эрс өөрчлөлт гарч шүдний яс сийрэгжиж эхэлдэг. Харин фтор дутагдахад шүд цоорох, яс сийрэгжих, ясны хэвийн өсөлт саарах, ясны бат бэх чанар алдагдах шинж илэрдэг.

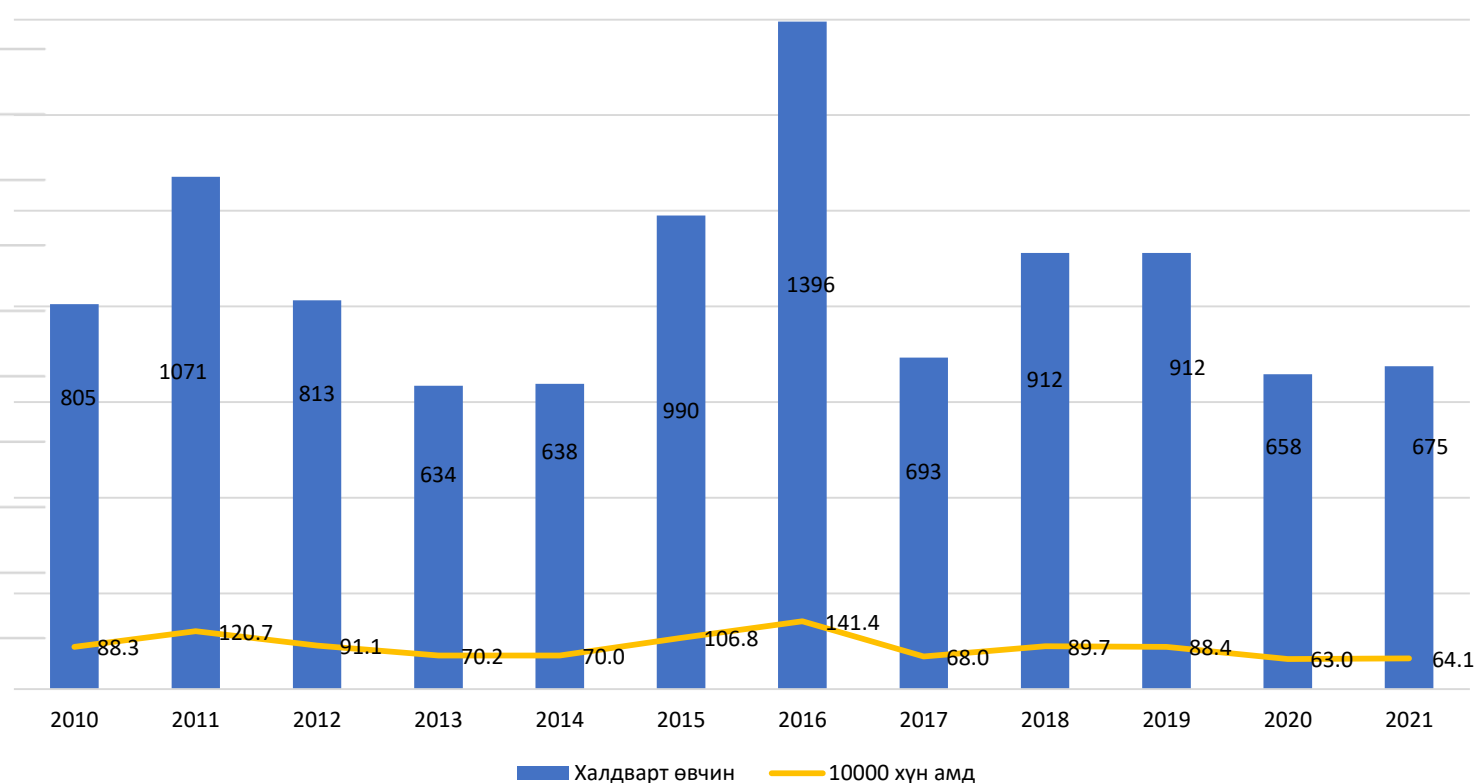
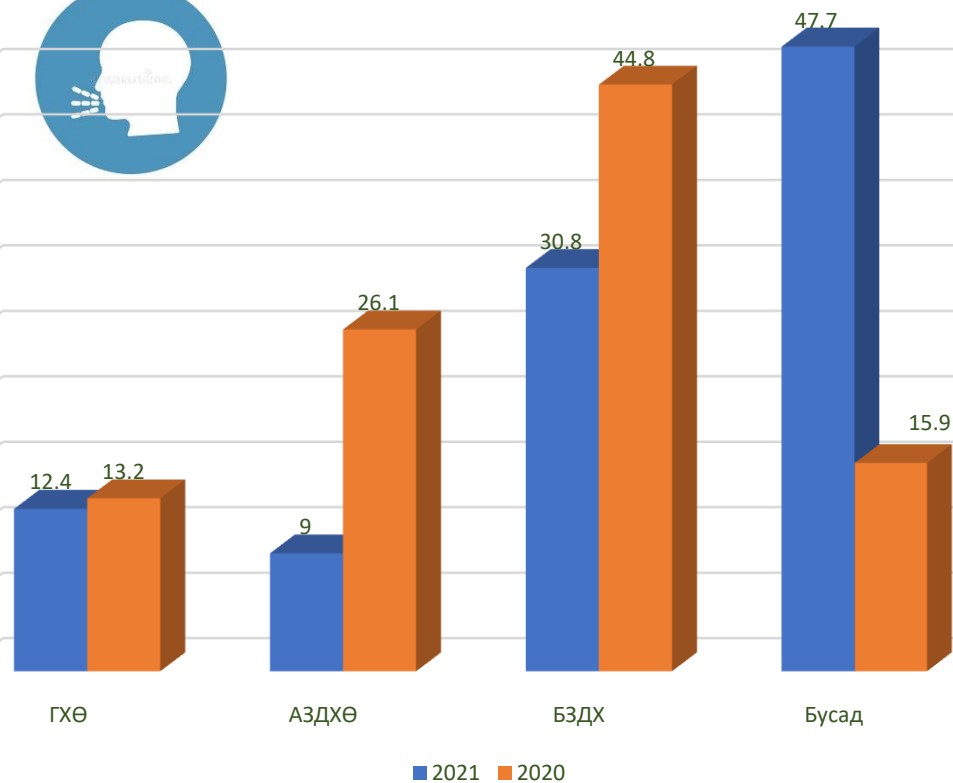
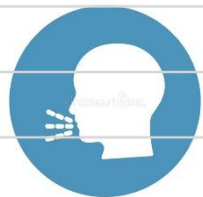
Ундны усны хатуулаг:

- 2011-2020 онд нийт ундны усны 811 дээжинд хийсэн шинжилгээгээр хатуулгын дундаж агууламж Эрдэнэт-Ус ДТС ОНХК-ний эх үүсвэрийн усанд 4.79 ± 1.58 мг.экв/л ба хатуувтар, Эрдэнэт-Үйлдвэр ХХК-ний усанд 3.31 ± 1.39 мг.экв/л ба хатуувтар, Жаргалант сумын эх үүсвэрийн усанд 3.53 ± 0.62 мг.экв/л хатуувтар, ААНБ, иргэний хувиараа гаргасан худгийн усанд 4.96 ± 2.12 мг.экв/л ба хатуувтар усны ангилалд хамрагдаж байгаа ба хэрэглэгчийн түвшинд 5.09 ± 2.30 мг.экв/л байна.

Хатуулаг, жилийн дунджаар

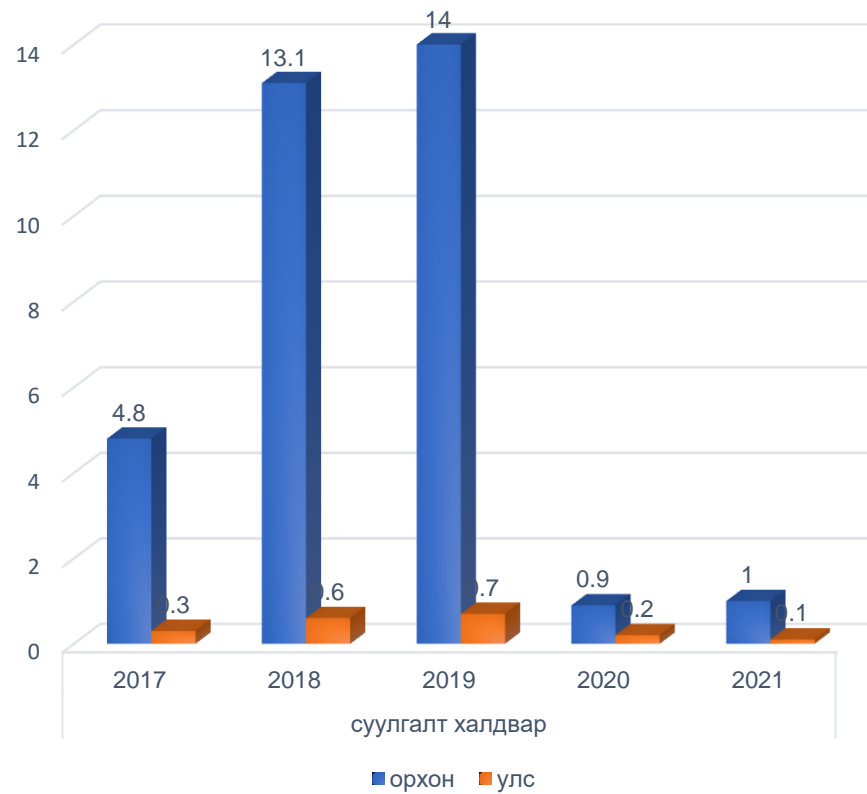

ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

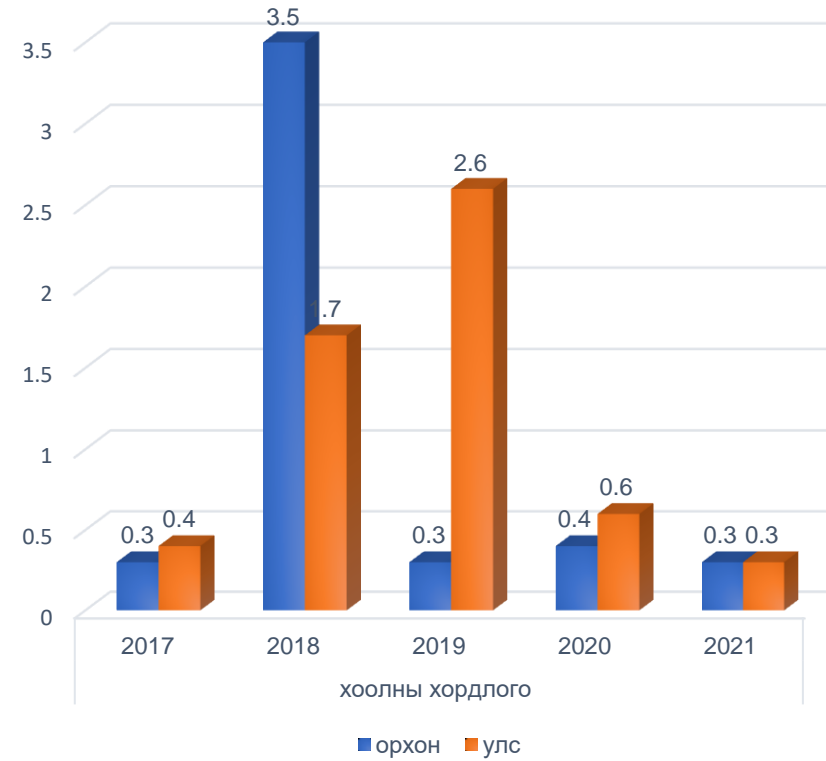

Халдварт өвчин

суулгалт халдвар

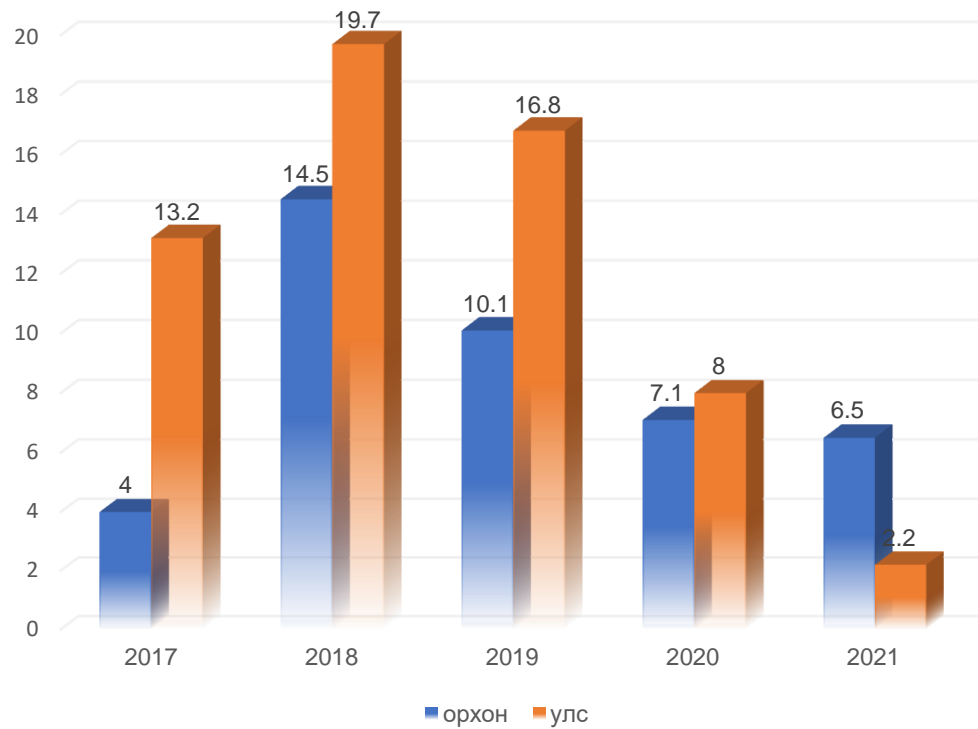

хоолны хордлого

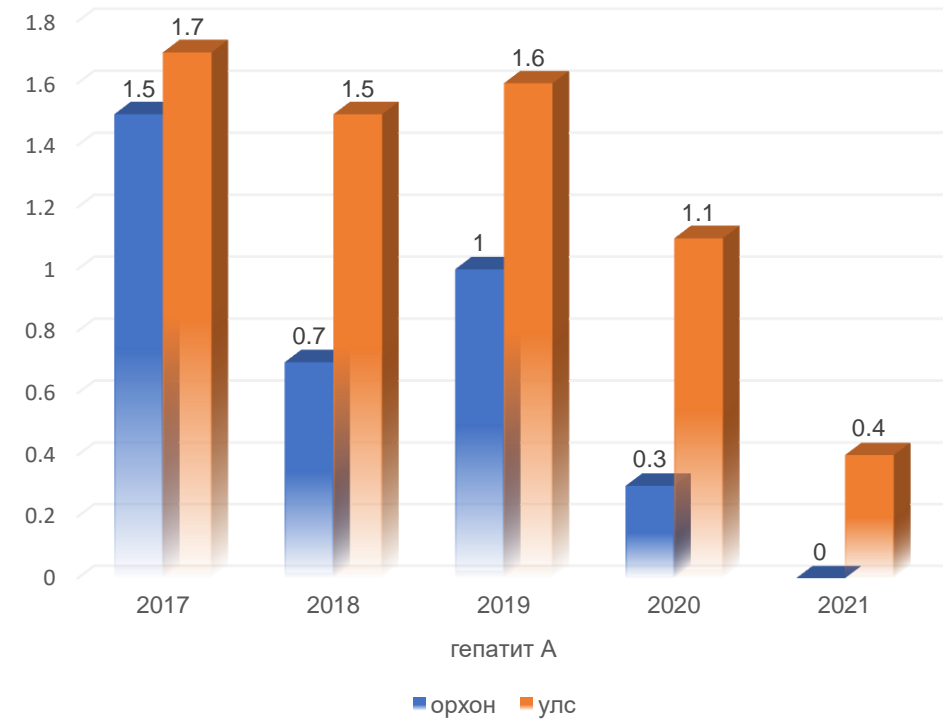

Халдварт өвчин

ЦУСАН СУУЛГА

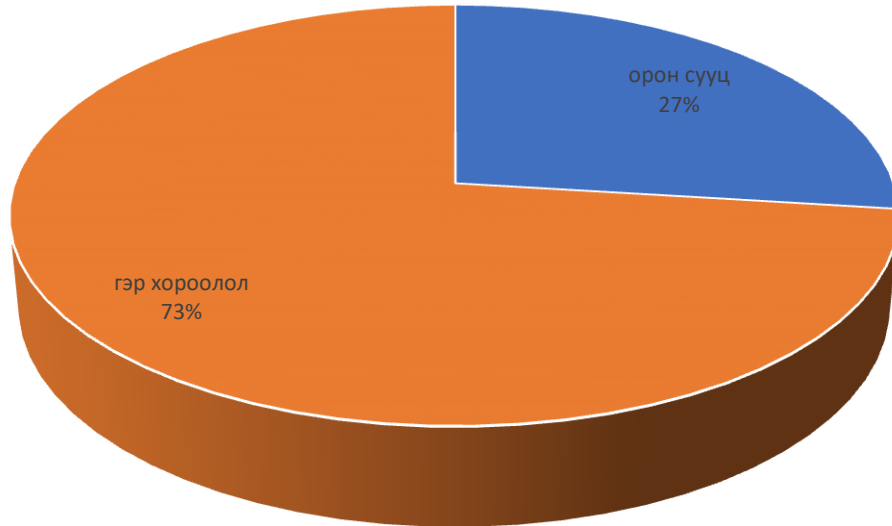

ГЕПАТИТ

Цусан суулга

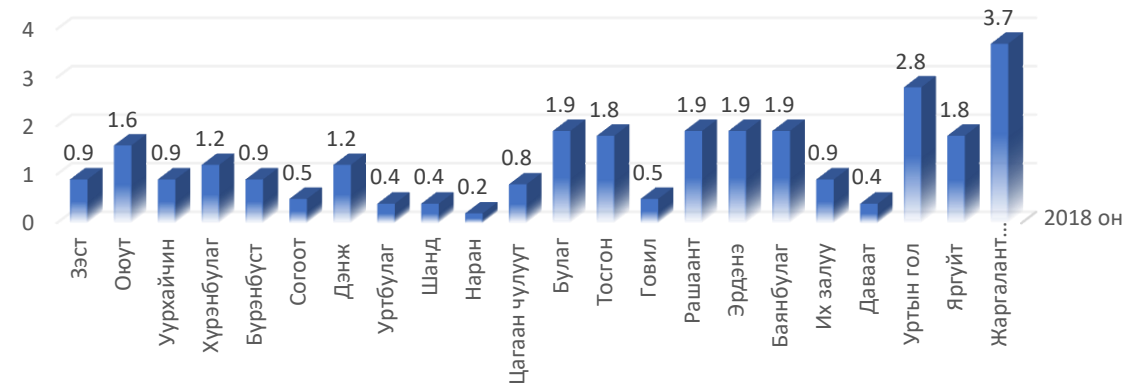
сүүлийн 5 жилд бүртгэгдсэн цусан суулга өвчин

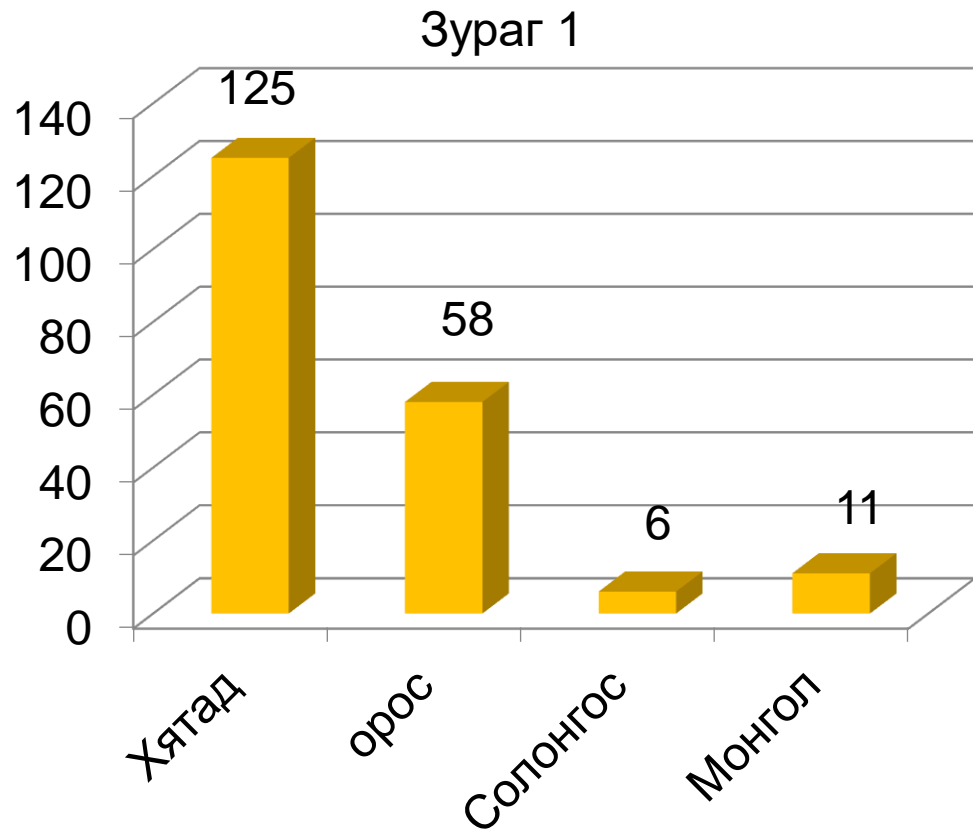
■ орон сууц ■ гэр хороолол

Сүүлийн жилд өвчлөл хамгийн өндөр бүртгэгдсэн оныг багаар авч үзвэл

2018 ОН

Ундны ус зөөвөрлөх болон хадгалах савны хэрэглээнд хийсэн судалгаа/2018 он/

Асуумж	Өрхийн тоо	НЭМҮТ	Орхон
Савны хэрэглээ	297	50-60%	62,5%
Мэдлэг	200	78%	53%

Нийт өрхийн 67% Орхон аймгийн гэр хороололд 10 с дээш жил амьдарсан ба БНХАУ ын канестрийг 62,5% нь ашиглаж, 60% нь өдрийн хэрэглээндээ 20 хүртэл литр усыг хэрэглэдэг.

Нүхэн жорлон ба хүний эрүүл мэнд

- 1 гр хүний ялгадсанд:
хорхойтох өвчин
- 10 сая вирус,
- 1 сая нян,
- 1,000 паразит,
ӨВЧИН
- 100 паразитын өндөг байдаг.

Цагаан

Нүдний өвчин

Шар өвчин

Суулгалт

Жорлонгоо сайжруулснаар ялгадас хөрсөөр, усаар, ялаа шавжаар дамжин тархах замыг таслан зогсоох боломжтой

Хүн амын нүхэн жорлон, хөрсний бохирдолтой холбоотой өвчлөл Дэлхийд

- Манай орны 5 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгааны нэг суулгалт халдвар
 - *ДЭМБ, 2015*
- Жил бүр 800 гаруй мянган хүн УХАЦЭА хангалтгүй нөхцлийн улмаас нас бардаг.
- 50% илүү нь сэргийлэх боломжтой суулгалт өвчин
- 10 хүн тутмын 9 нь бага насны хүүхэд
 - *Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага, 2016*

•

Хог хаягдал

Хог хаягдал тээвэрлэгчтэй холбоо барих утас

- Булшлах хог хаягдлын талаар: 70358944, 99357261
- Дахивар хог хаягдлын талаар: 99968622, 89968622

Ариун цэврийн байгууламжгүй байхын сөрөг үр дагавар

Дэлхий дээр дор хаяж 2 тэрбум хүн ялгадсаар бохирдсон ундны усыг хоол хүнсэндээ хэрэглэж өдөр бүр тав хүртэлх насны 700 гаруй хүүхэд, бохир ус, ариун цэврийн шаардлага хангаагүй нөхцөл байдлын улмаас суулгалт өвчнөөр нас барж байна.

Ариун цэврийн байгууламжийн өнөөгийн байдал:

- Айл өрхийн 32,8% нь нэг дэх
- 58,9% нь хоёр дахь
- 16,4% нь гурав дахь нүхэн жорлонгоо ашиглаж байна

Бохир гарын арьсанд нян хэр удаан амьдардаг вэ?

- Бохир гар нь нян вирусын амьдрах таатай орчин нь болдог ба гарт байгаа нянгийн 95% нь хумсны завсарт байдаг.
- Бохир гарт буй цусан суулга өвчний үүсгэгч нь 3 хоног
- Балнад өвчний үүсгэгч нь 2-3 өдөр
- Халдварт шар өвчний үүсгэгч нь олон хоног
- Цагаан хорхойн өндөг хэдэн хоногоор ч амьд байж чаддаг байна.

Заавал 20 секундын турш савандана.

- Гарт наалдсан нян, химийн бодисыг зайлуулахын тулд 20 секундын турш үрж угаах хэрэгтэй.
- Хэрэв та 20 секунд хүрэхгүй угаавал гарт наалдсан нян бүрэн устахгүй.

Уснаас шалтгаалсан халдварт өвчнөөс сэргийлэх боломж

- ❖ Усан хангамжийг сайжруулснаар 6-25%
- ❖ Ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулснаар 32%
- ❖ Эрүүл мэндийн боловсрол олгосноор 45%
- ❖ Ундны усны эх үүсвэр, усан санг хлоржуулснаар 35-39%
- ❖ Үерийн далан суваг барьж байгуулах ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх
- ❖ Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах/ил задгай хог хаягдал

- Анхаарал хандуулсанд баярлалаа